REGIONALT TILLVÄXTAVTAL

Uppsala län 2000-2002 (2003)

Utvärdering 2002

Sara Löfberg
Östhammars Näringslivsutveckling AB
December 2002

ÖNAB
ÖSTHAMMARS NÄRINGSLIVSUTVECKLING AB

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND 3

2. INFRASTRUKTUR SOM STÖD FÖR FÖRETAGSUTVECKLING (PROGRAMOMRÅDE 1) 4

2.1 UTVÄRDERADE PROJEKT 4

2.1.1 Campus Uppsala 4

2.1.2 IUC Norduppland 5

2.1.3 Ventilationscentrum 5

2.1.4 Open College 5

2.2 ERFARENHETER FRÅN PROGRAMOMRÅDE 1 6

2.3 RESULTAT AV PROGRAMOMRÅDE 1 I RELATION TILL UPPSTÄLLDA MÅL 7

3. ENTREPRENÖRSKAP – FÖRETAGSUTVECKLING (PROGRAMOMRÅDE 2) 8

3.1 UTVÄRDERADE PROJEKT 8

3.1.1 Program för internationella affärer/Exportskola 8

3.1.2 Styrelsepool/Mentorskap 8

3.1.3 Vallonbruk i Uppland 9

3.1.4 Q-Inn, Centrum för kvinnors företagande i Uppsala län 9

3.2 ERFARENHETER FRÅN PROGRAMOMRÅDE 2 9

3.3 RESULTAT AV PROGRAMOMRÅDE 2 I RELATION TILL UPPSTÄLLDA MÅL 10

4. INTEGRATION (PROGRAMOMRÅDE 3) 11

4.1 UTVÄRDERADE PROJEKT 11

4.1.1 AF/IBFI/Eddaskolan och INTROSAM 11

4.1.2 Förmedling av arbetskraft och Red Line 12

4.1.3 Starta-eget rådgivning 12

4.1.4 Vägval – Eddaskolan 12

4.1.5 Projekt Fyris 13

4.1.6 Projekt Lyftet 13

4.2 ERFARENHETER FRÅN PROGRAMOMRÅDE 3 13

4.3 RESULTAT AV PROGRAMOMRÅDE 3 I RELATION TILL UPPSTÄLLDA MÅL 14

1. Bakgrund

Den 15 februari 2000 startade genomförandet av Regionalt tillväxtavtal för Uppsala län 2000-2002 (senare förlängt t o m 2003). Insatserna inom avtalet har varit inriktade mot tre prioriterade programområden; Infrastruktur som stöd för företagsutveckling, Entreprenörskap – företagsutveckling och Integration. Inom dessa områden har ett 35-tal projekt genomförts till en sammanlagd kostnad av ca 150 miljoner kr.

Syftet med denna utvärdering har varit att försöka hitta orsakerna till varför vissa projekt inom det Regionala tillväxtavtalet gått bättre eller sämre än beräknat. Framgångsfaktorerna är här av särskilt intresse.

Utvärderingen bygger på 14 olika intervjuer som genomförts med lika många projektledare/annan väl insatt person för projekt inom tillväxtavtalet. De projekt som ingår i utvärderingen är:

Programområde 1:	Campus Uppsala IUC Norduppland Ventilationscentrum Enköping Open College
Programområde 2:	Program för Internationella affärer/Exportskola Styrelsepool/Mentorskap Vallonbruk i Uppland Q-inn, Centrum för kvinnors företagande i Uppsala län
Programområde 3:	AF/IBIFI/Eddaskolan och Introsam Förmedling av arbetskraft Starta-eget rådgivning Vägval – Eddaskolan Projekt Fyris Projekt Lyftet

Som grund för utvärderingen har dokumenten Regionalt tillväxtavtal – Uppsala län 2000-2002, Bakgrund, analyser, insatsområden och åtgärder, Regionalt tillväxtavtal – Uppsala län 2000-2002, Uppföljning år 2000 och Regionalt tillväxtavtal – Uppsala län 2000-2003, Uppföljning år 2001 legat. Dessutom har tillgängligt material och i vissa fall utvärderingar om enskilda projekt använts.

Intervjuerna har i genomsnitt tagit 1,5 timme per person och varit fokuserade på projektledarens syn på målformulering/måluppfyllelse, projektstyrning/utveckling, resurser och framtiden för projektet. Deltagarna (målgruppen) respektive partnerskapet för projekten har inte intervjuats. Utvärderingen gör därför inte anspråk på att ge någon fullständig bild av projekten inom tillväxtavtalet och deras resultat utan ska snarare ses som en fingervisning om framförallt framgångsfaktorer när det gäller projekt inför kommande Regionala tillväxtprogram.

Utvärderingen har genomförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län under tiden november – december 2002 av Sara Löfberg, Östhammars Näringslivsutveckling AB.

2. Infrastruktur som stöd för företagsutveckling (programområde 1)

Projekten inom programområde 1, Infrastruktur som stöd för företagsutveckling, grundar sig på dels målsättningen att ta till vara den kompetens och tillväxtkraft som finns i Uppsala inom FoU-området, dels på målsättningen att stödja det övriga näringslivet i länet genom att framförallt möjliggöra centrumbildningar, nätverk för kompetensutveckling och IT-utbyggnad.

Målen för programområdet är:

- Nyföretagandet och tillväxten i länets näringsliv skall utvecklas med stöd av FoU för nya produkt/tjänstområden i ett interaktivt arbete mellan forskningen och näringslivet inom karaktäristiska kluster för länet.
- Samverkan mellan universitet – forskningsinstitutioner – företag - kommuner och landsting m fl skall utvecklas bl a inom ramen för Campus Uppsala och kompetenscentra i länet.
- Utbildningsområdets möjligheter till utjämning av skillnader i utbildningsnivån hos länsborna skall aktivt utnyttjas.
- Alla insatser skall beakta jämställdhetsaspekter och bygga på långsiktigt hållbar ekologisk utveckling.
- Utbildning och kompetensutveckling, arbetsmarknadsutbildningar anpassade efter företagens behov, utbildning i företag och för nyetablering av företag.

De åtgärder (projekt) som genomförts inom programområdet är:

Campus Uppsala	ingår i denna utvärdering
Linnécentrum för Bioinformatik	
BUC Biotekniskt utvecklingscentrum, Uppsala	
Marintekniskt Centrum, Öregrund	
IUC Norduppland, Norduppland	ingår i denna utvärdering
Ventilationscentrum, Enköping	ingår i denna utvärdering
Open College, Tierp	ingår i denna utvärdering
IT-infrastruktur i länet	

2.1 Utvärderade projekt

2.1.1 Campus Uppsala

Campus Uppsala projektet är ett av de större projekten, ekonomiskt sett, inom Regionala tillväxtavtalet. Målet med projektet har varit att marknadsföra (Campus) Uppsala, verka för företagsetableringar och stödja klusterbildningar.

STUNS medlemmar; Uppsala universitet, SLU, Länsstyrelsen i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, Uppsala kommun och Uppsvenska Handelskammaren, har varit initiativtagare till projektet. STUNS medlemmar har också fungerat som finansiärer, huvudmän, styrgrupp och rekryterat projektledningen för projektet. Medel för genomförandet har också kommit från Teknikbrostiftelsen. Projektet har fungerat som en nätverksorganisation där mycket arbete genomförts i de deltagande organisationerna.

Projektet har haft mycket högt ställda mål att uppnå på kort tid. Marknadsföringen av Uppsala har varit framgångsrik och satt Uppsala ”på kartan” som intressant ort för företagsetableringar. Etableringsmålet har varit högt ställt bl a på grund av att man inte haft någon färdigplanerad mark att erbjuda företag förrän under projekttidens senare del. Klusterutvecklingen har framförallt varit inriktad mot bioteknikklustret i Uppsala.

Campus Uppsala projektet kommer att successivt utfasas från STUNS. I och med att man uppfyllt syftet att göra Uppsala känt som en attraktiv etableringsort och förberett mark återstår att ”sälja” Uppsala till olika intressenter. Det har konstaterats att detta arbete kan göras mest effektivt i kommunens regi varför näringslivssekretariatet vid Uppsala kommun tar över denna uppgift fr o m 2003.

2.1.2 IUC Norduppland

Projektet IUC Norduppland syftar till att etablera ett IUC (Industriellt UtvecklingsCentrum) med energiinriktning i Norduppland. IUC:t ska tillsammans med näringsliv och forskning söka idéer och avknoppningsmöjligheter och utveckla produkter, processer och teknik inom energiområdet. IUC:t ska också sprida information om teknik, särskilt inom energieffektivisering.

IUC Norduppland har haft vissa praktiska problem. Projektet har haft svårigheter att hitta finansiering. Bolaget bildades något senare än beräknat och projektledaren slutade efter ett år. Lokalerna för projektet har inte varit helt ändamålsenliga och vissa problem med att konkretisera målen med verksamheten och fokusera på energiområdet har funnits.

IUC Norduppland har finansierats av företag och kommuner i Norduppland, Landstinget och Länsstyrelsen i Uppsala län. Bolaget kommer att drivas vidare av de deltagande företagen och kommunerna i Norduppland. Man har enats om att energiinriktningen hos bolaget måste vara tydlig. En ny projektledare kommer att tillsättas, troligen under våren 2003.

2.1.3 Ventilationscentrum

Målen med projektet Ventilationscentrum har varit att utveckla ett regionalt kompetenscentrum inom ventilationsområdet i Enköping. Ventilationscentrumet ska också erbjuda kompetens- och produktutvecklingsmöjligheter och skapa kontakter med forskning och utvecklingsarbete. Målsättningen har varit att på sikt tillföra forsknings- och utvecklingsresurser till centrat.

Intresset från lokala företag att bygga upp centrumet enligt den ursprungliga tanken har varit svagt. Drivande på ett tidigt stadium i projektet var kommunens dåvarande näringslivsenhet. På senare tid har dock inte Enköpings kommun varit lika drivande men erbjudit administrativt stöd till Föreningen Ventilationscentrum som ansvarat för projektet. Under 2001 beviljade NUTEK medel för ett utbildningsprojekt med ventilationsinriktning där Enköpings kommun (Föreningen Ventilationscentrum) samarbetat med universiteten, utbildningsministerierna och med kommuner i Lettland och Estland. Det NUTEK-finansierade projektet har varit lyckat och skapat förutsättningar för nya affärer för ventilationsföretagen i Enköping.

Det ursprungliga projektet finansierades av Växtkraft mål 4, Länsstyrelsen och Landstinget i Uppsala län, Enköpings kommun och det lokala näringslivet. I och med de stora omstruktureringar av ventilationsbranschen som pågår i Enköping har tankarna på ett samarbete/utvecklingscentrum åter blivit intressanta. Formerna för ett eventuellt framtida samarbete är dock inte klarlagda.

2.1.4 Open College

Syftet med projektet Open College har varit att höja utbildningsnivån bland yrkesverksamma i Tierps kommun och förse näringslivet med rätt kompetens samt utveckla nya former för utbildning. Målen med projektet har varit att etablera Open College i såväl fysisk som virtuell form, ta fram en logotyp och marknadsföringsstrategi och utveckla nya sätt att lära med fokus på kundnyttan, flexibel undervisningsform och föränderligt innehåll. Lärandet ska styras utifrån tillgång och efterfrågan på kunskap och kompetens.

Mycket kraft har lagts på att hitta formerna för Open College. Frågan är om det bör vara en fysisk eller virtuell organisation, om Open College ska ingå i den kommunala organisationen framöver och hur man hittar finansiering har diskuterats i styrgruppen och i olika nätverk. Under projektperioden 2000-2002 har man fokuserat på formerna för utbildningsinsatser framöver och skapandet av nätverk mellan företag. Open College har också förmedlat kontakter mellan företag och utbildningsanordnare och arrangerat seminarier för företag i kommunen.

Projektet, som finansierats av Svenska ESF-rådet, Länsstyrelsen i Uppsala län, Tierps kommun och lokala företag, har haft en styrgrupp bestående av representanter från Tierps kommun, Arbetsförmedlingen och de större företagen i kommunen. Open College kommer att fungera som en paraplyorganisation för den samlade vuxenutbildningen i kommunen framöver.

2.2 Erfarenheter från programområde 1

Målen
De projekt som utvärderats inom programområdet har alla haft högt ställda mål. Arbete med nya etableringar (Campus Uppsala), centrumbildningar (IUC Norduppland, Ventilationscentrum) och kompetenshöjande åtgärder (Open College) tar lång tid och kräver stora resurser. Långsiktigheten i projekt både vad gäller planering, styrning och finansiering kan konstateras vara en framgångsfaktor.

Ytterligare en framgångsfaktor är tydliga och konkreta mål med projektet/verksamheten. I projektet IUC Norduppland har det förekommit vissa problem med att hitta konkreta arbetsuppgifter för att uppnå de relativt omfattande målen. I den utvärdering som Svenska ESF-rådet låtit göra av Open College[1] konstateras att ”Projektet har handlingsplaner/aktivitetsförslag, men det hade varit bra för projektledningen att ha konkreta mål och strategier för att få en start som skapar mesta möjliga trovärdighet.”

Om det finns möjlighet till flexibilitet när det gäller målsättningen i ett projekt kan fokus ändras när förutsättningarna ändras. I fallet med Ventilationscentrum utvecklades t ex centrumtanken till en stor internationell utbildningssatsning som trots att den inte direkt berör den ursprungliga målsättningen kan visa sig vara värdefull för företagen i kommunen. I fallet Campus Uppsala kunde målsättningen Etablering tonas ner något eftersom marken som skulle ”säljas” inte var iordningställd. Istället kunde kraft läggas på färdigställande av marken och marknadsföringen av densamma.

Målgruppen/kunden
Ett utifrån och in perspektiv (kundperspektiv) är viktigt för framgång. Utan intresse från dem projektet berör begränsas utvecklingsmöjligheterna. Speciellt viktigt är detta i projekt som syftar till samarbete med företag eller mellan företag.

Samtliga utvärderade projekt inom programområdet har tillkommit på initiativ av offentliga organisationer. Offentlighetens engagemang är ofta ett krav för att hitta finansiering av ett projekt, samtidigt kan konstateras att risken finns att projekten inte engagerar näringslivet i den utsträckning som vore önskvärt.

Projektledaren
En kunnig och engagerad projektledare med ett stort nätverk är en viktig framgångsfaktor i ett projekt. I fallet Campus Uppsala har en stark projektledning med omfattande nätverk både inom offentligheten och i det privata näringslivet funnits vilket varit positivt för genomförande av projektet. Open College har på samma vis haft en engagerad och kunnig projektledare med god insyn i målen för projektet.

[1] Utvärdering av nätverksprojektet Open College under perioden okt. 2001-okt. 2002. Utvärderingen genomförd oktober-november 2002 av Curt Lewrén, Framtidens Möjligheter

Ledningen/Styrgruppen
Ledningen eller styrgruppen för ett projekt har en viktig roll som legitimitetsskapare och underlättare. En aktiv och tydlig styrelse är en viktig framgångsfaktor i ett projekt. Samtidigt kan problem uppstå om styrelsen blir för engagerad i det operativa arbetet.

Ekonomi
I stort sett alla utvärderade projekt inom programområde 1 har haft problem med att hitta finansiering, Campus Uppsala något undantaget.

Svenska ESF-rådet är en ny och tongivande finansiär på arbetsmarknads- och näringslivsutvecklingsområdet. Svenska ESF-rådet beviljar medel till bl a kompetensutveckling i företag, nätverk, arbetsmarknads-, jämställdhets- och integrationsprojekt. Medel finns t o m 2006.

2.3 Resultat av programområde 1 i relation till uppställda mål

De projekt som genomförts, och genomförs, inom programområde 1 har alla haft högt ställda mål. Viktiga steg mot uppfyllande av de uppställda målen med programområdet har tagits. Campus Uppsala har bidragit till en ökad samverkan mellan framförallt olika offentliga aktörer med målet att öka tillväxten i Uppsala och i länet. Projektet har bidragit till att öka intresset för Uppsala som etableringsort både nationellt och internationellt.

Centrumbildningarna IUC Norduppland och Ventilationscentrum kan på sikt komma att visa sig vara värdefulla tillgångar för länet. IUC Norduppland kommer att drivas vidare av kommunerna i Norduppland och tankarna på att återuppta utvecklingen av ett ventilationscentrum i Enköping finns.

Open College har under projekttiden fokuserat formerna för utbildningsinsatser framöver och skapandet av nätverk mellan företag. Projektet kommer att fungera som en paraplyorganisation för den samlade vuxenutbildningen i Tierps kommun.

3. Entreprenörskap – företagsutveckling (programområde 2)

Projekten inom programområde 2, Entreprenörskap – företagsutveckling, grundar sig på målsättningen att stödja befintliga företag och öka nyföretagandet i länet.

Målen för programområdet är:

- Att främja tillkomst av nya företag och tillväxt hos små och medelstora företag.
- Kunskapsöverföring från universitet till företag.
- Entreprenörsutbildning, ”Starta eget” utbildning, med rådgivning och mentorskap.
- Affärsutveckling, finansiering och riskkapitalförsörjning.
- Stöd till marknadsföring av länet och länets företag nationellt och internationellt.
- Utveckling av besöksnäringen natur- och kulturturism.
- Utveckling av kvinnors företagande.
- Utveckling av invandrares företagande.

De åtgärder (projekt) som genomförts inom programområdet är:

Program för internationella affärer (Exportskola)	ingår i denna utvärdering
Styrelsepool/Mentorskap	ingår i denna utvärdering
Uppsala, vårt matlän	
Vallonbruk i Uppland	ingår i denna utvärdering
Eric Sahlströmsinstitutet	
Q-Inn, Centrum för kvinnors företagande i Uppsala län	ingår i denna utvärdering

3.1 Utvärderade projekt

3.1.1 Program för internationella affärer/Exportskola

Målet med projektet Program för Internationella affärer/Exportskola har varit att identifiera företag med potential att öka export respektive import, matcha rätt företag till rätt utbildning och genomföra seminarieprogram i 25 företag per år.

Projektet har haft vissa problem med att rekrytera deltagande företag. Företagen som deltagit i projektet har dock genomgående varit positiva till stödet. 90 % av deltagarna i seminarieprogrammen har 6 månader efter avslutad kurs hittat nya kunder på vald marknad.

ALMI Företagspartner Uppsala har fungerat som huvudman för projektet som samordnats med bolagets övriga verksamhet. Övriga intressenter och medfinansiärer har varit Uppsvenska Handelskammaren, Exportrådet, Länsarbetsnämnden och Länsstyrelsen i Uppsala län. Projektet har haft problem med att erhålla utlovade medel. ALMI:s förhoppning är att även fortsättningsvis kunna erbjuda företag stöd liknande det som erbjudits i projektet.

3.1.2 Styrelsepool/Mentorskap

Syftet med projektet Styrelsepool/Mentorskap har varit att skapa förutsättningar för tillväxt genom erbjudande om stöd till aktivt styrelsearbete och mentorskap. Målet med projektet har varit att identifiera och analysera företag med tillväxtpotential och intresse av att ta emot extern kompetens, upprätta en bank med styrelseledamöter och mentorer, matcha rätt företag med rätt extern styrelsekompetens och genomföra utbildningar och mentorprogram.

Projektet har haft vissa problem med att hitta företag intresserade av stödet som erbjudits. På grund av problem med att erhålla de utlovade medlen för projektet har omfattningen fått minska något.

ALMI Företagspartner Uppsala har varit huvudman för projektet som samordnats med bolagets övriga verksamhet. Övriga intressenter och medfinansiärer har varit Uppsvenska Handelskammaren, Exportrådet, Länsarbetsnämnden och Länsstyrelsen i Uppsala län. Den uppbyggda styrelseledamotsbanken kommer även fortsättningsvis vara en stor tillgång för ALMI. Utbildning inom området styrelsearbete kommer fortsättningsvis att hänvisas till StyrelseAkademin.

3.1.3 Vallonbruk i Uppland

Redan 1995 startades ett projekt för utveckling av vallonbruken i Uppland av bl a den nuvarande projektledaren. 1997 bildades föreningen Vallonbruk i Uppland, som idag har 150 medlemmar, med syftet att driva utvecklingen vidare och utveckla besöksnäringen i vallonbruksområdet till en näringsgren i tillväxt. Målen är att öka besöksfrekvensen, öka antalet fast anställda och antalet säsongsanställda inom besöksnäringen och förlänga säsongen för säsongsanställda i bruken.

Inom föreningens ram genomförs bl a gemensam utbildning för företag verksamma i vallonbruken, guideutbildningar, försäljning av paketresor och marknadsföring. Medfinansiärer i föreningen/projektet är idag bl a 15 företag, Östhammars, Tierps, Uppsala och Norrtälje kommuner och Landstinget i Uppsala län. Föreningen ansöker också periodvis om extra projektmedel från Länsstyrelsen i Uppsala län. Projektledaren och styrelsen arbetar varje år hårt för att kunna finansiera verksamheten som avses bedrivas på lång sikt.

3.1.4 Q-Inn, Centrum för kvinnors företagande i Uppsala län

Syftet med projektet Q-Inn har varit att samordna informationen till kvinnliga företagare och lotsa kunden vidare till myndighet, rådgivare, organisation, nätverk eller annan lämplig kontakt. Centrat har fungerat som neutral part och sambandscentral mellan länets företagsfrämjande aktörer och kvinnliga företagare.

Under projekttiden har fokus legat på rådgivning och seminarieverksamhet. Målsättningen har under projekttiden omvärderats. Istället för att göra specialinsatser för kvinnor bör jämställdhet ses i ett större samhällsperspektiv. Projektet har därför omarbetats och kommer framöver att ingå i ett större projekt, C-Helheten, som innehåller fler komponenter än enbart stöd till kvinnliga företagare. Q-Inn har finansierats av NUTEK, Länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala Nyföretagarcentrum och Uppsala och Östhammars kommuner. Projektet C-Helheten, som startade den 1 november 2002 finansieras bl a av NUTEK.

3.2 Erfarenheter från programområde 2

Målen
Projekten som utvärderats inom programområde 2 har alla haft rimliga mål som grundar sig på faktiska behov i regionen. Projekten inom programområdet har inte i samma utsträckning som de utvärderade projekten inom programområde 1 haft problem med att konkretisera målen. Detta kan delvis bero på att projekten är mindre och syftar i huvudsak inte till att skapa nya organisationer. Projekten har också haft en mycket klar förankring till huvudmannens organisation vilket möjligen underlättat för diskussioner kring mål och strategier. Projekt Exportskolan och Styrelsepool/Mentorskap har en klar förankring till ALMI Företagspartner Uppsala liksom projekt Q-Inn har till Länsstyrelsen i Uppsala län. Vallonbruk i Uppland är i sig en väletablerad organisation.

Målgruppen/Kunden
Liksom inom programområde 1 är ett utifrån och in perspektiv (kundperspektiv) viktigt för framgång. Utan intresse från dem projektet berör begränsas utvecklingsmöjligheterna.

Samtliga projekt inom programområde 2 bygger på befintliga organisationers syn på vad som är viktigt att prioritera när det gäller stöd till företag, och inte egentlig efterfrågan från kunden/näringslivet. De företagsfrämjande organisationerna har dock god inblick i näringslivets behov varför det är rimligt att anta att projekten ofta ”hamnar rätt” utifrån de behov som finns. Att så är fallet visar också de tillfredställande resultaten av de projekt som genomförts.

Projektledaren
En kunnig och engagerad projektledare med god inblick i det område som projektet syftar till att utveckla är en viktig framgångsfaktor i ett projekt. I samtliga projekt som utvärderats har projektledaren varit aktiv i framtagande av projektet vilket innebär att denne har en god inblick i bakgrunden till projektet och målen för detsamma.

Ledningen/Styrgruppen
Välkända och etablerade huvudmän för projekt har visat sig vara en framgångsfaktor. För mindre projekt (ekonomiskt och tidsmässigt) finns ofta inte tid, eller behov av, etablering av en ny organisation. Att kunna nyttja befintliga organisationer förenklar ”insäljandet” av projektet, skapar legitimitet för dem som arbetar i det och är ett stöd för projektledaren. Implementeringen av resultaten av projekten blir också en naturlig och kontinuerlig del av den reguljära verksamheten när projektledaren befinner sig i huvudmannens organisation.

Ekonomi
Projekten inom programområde 2 är inte några stora projekt ekonomiskt sett. Med större resurser skulle mer kunna åstadkommas. Samtliga projekt, med undantag för Q-Inn, har haft problem med att hitta och erhålla finansiering.

3.3 Resultat av programområde 2 i relation till uppställda mål

I de projekt som utvärderats inom programområde 2 kan konstateras att ett antal målgrupper fokuserats; företag i tillväxt, kvinnliga företagare och företag verksamma i vallonbruken i Uppland. Resultatet av arbetet har genomgående varit positivt trots tämligen begränsade ekonomiska resurser.

Vid planeringen av insatserna inom programområde 2 konstaterades att prioriteringar måste göras och att man initialt skulle satsa på ett begränsat antal projekt/målgrupper. Inför kommande program kommer nya prioriteringar att kunna göras och ett bättre helhetsgrepp inom området entreprenörskap - företagsutveckling att kunna tas.

4. Integration (programområde 3)

Projekten inom programområde 3, Integration, grundar sig på målsättningen att ta till vara den resurs som invandrade svenskar utgör i samhället. Målet med programområdet har varit att underlätta integrationen mellan invandrare och majoritetsbefolkningen genom en utvecklad samverkan mellan myndigheter och genom samverkan med invandrarnas egna organisationer, med sikte på att så snabbt som möjligt få in invandrarna på arbetsmarknaden.

De åtgärder (projekt) som genomförts inom programområdet är bl a:

- AF/IBFI/Eddaskolan och INTROSAM — ingår i denna utvärdering
- Jobb direkt
- YINS – Yrkesinriktad introduktion för nyanlända flyktingar/invandrare Sektorinriktat
- Bra kommunstart/effektiv språkinlärning
- Förmedling av arbetskraft och Red Line — ingår i denna utvärdering
- Starta-Eget rådgivning — ingår i denna utvärdering
- Vägval – Eddaskolan — ingår i denna utvärdering
- Korta vägen – bussförarutbildning
- Gateway ungdom
- IN-SE Hälsoprojekt kvinnor
- Hälsoprojekt kvinnor
- Hälsa &Livsmod Nyby
- Gottsunda Idrottskola
- Hantverksutbildning för språksvaga invandrare
- Startpunkten ungdom
- REKOMP (Equal)
- Projekt Fyris — ingår i denna utvärdering
- Projekt Lyftet — ingår i denna utvärdering
- Framtidslaget

4.1 Utvärderade projekt

4.1.1 AF/IBFI/Eddaskolan och INTROSAM

Projektet INTROSAM har vuxit fram ur ett antal föregående projekt, bl a samarbetsprojekt mellan Arbetsförmedlingen (AF), Uppsala Introduktionsbyrå (IBFI) och Eddaskolan. Projektet syftar till att pröva en samarbetsmodell mellan Migrationsverket, IBFI, Eddaskolan och Arbetsförmedlingen för att underlätta integrationen i det svenska samhället.

Deltagarna i projektet är nyanlända personer aktuella för arbetsmarknaden. Projektet syftar till att skapa en sammanhållen introduktion i arbetslivet, genom ett utvecklat samarbete mellan olika myndigheter. Deltagarna erbjuds SFI (Svenska För Invandrare), studie- och yrkesvägledning, samhällsinformation, arbetsmarknadsinformation, datakurser, språkpraktik mm. Erfarenheterna av samarbetet har varit mycket positiva. Vinsterna med en gemensam arbetsmodell och samsyn på åtgärder är stora. Dubbeljobb undviks, myndigheterna lär av varandra och får en bättre bild av de insatser som görs. För individen ger modellen en klarare bild av det svenska samhället och de möjligheter och hinder som finns här.

Projektet INTROSAM har finansierats av de deltagande myndigheterna och Europeiska Flyktingfonden. Projektet planeras pågå i ett år fr o m hösten 2002 men allt tyder på att samarbetet mellan myndigheterna kommer att fortgå också efter projekttidens slut.

4.1.2 Förmedling av arbetskraft och Red Line

Projektet Förmedling av Arbetskraft/Red Line har syftat till att förmedla invandrararbetskraft till arbetsgivare. Deltagarna i projektet har rekryterats via framförallt Arbetsförmedlingen Gottsunda och Uppsala kommuns arbetsmarknadsenhet och socialförvaltning. Deltagarna har genomgående varit högutbildade invandrare som anpassat sig till Sverige vad gäller såväl samhälle som språk.

Huvudidén i projektet har varit att nyttja ny teknik, bl a videoinspelning, internet och CD, för att underlätta för arbetsgivare och arbetssökande att hitta varandra. Under 2001-2002 beviljade Svenska ESF-rådet i Uppsala län medel till projektet vilket bidrog till att huvudidén förändrades något. Svenska ESF-rådet krävde i större utsträckning än vad som planerats sysselsättning dagtid för deltagarna. Under perioden 2000-våren 2001 har 140 personer fått arbete genom projektet. 60 % av dessa är kvinnor och huvuddelen av arbetsgivarna finns i den offentliga sektorn. Under perioden hösten 2001-våren 2002 har inte resultatet varit lika gott som i början av projektperioden.

Projektledaren för projektet har kommit från företaget Uppsala InterWorld. Den gemensamma styrgruppen för Integration som finns inom ramen för det Regionala tillväxtavtalet[2] har fungerat som styrgrupp för projektet. Projektet har finansierats av Länsarbetsnämnden och Länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala kommun, Integrationsverket och senare också av Svenska ESF-rådet i Uppsala län.

4.1.3 Starta-eget rådgivning

Projektet Starta-eget rådgivning har syftat till att erbjuda invandrare, som har förutsättningarna och vill starta eget företag, kunskaper i hur man startar och driver företag i Sverige. Projektet har drivits av Uppsala Nyföretagarcentrum och den rådgivning som erbjudits har haft samma struktur som den som erbjuds till personer med helsvensk bakgrund. Genom projektet, som finansierats av Uppsala Nyföretagarcentrum[3], Uppsala kommun och Länsstyrelsen i Uppsala län, har större kraft kunnat läggas på information till invandrare än vad som annars vore möjligt. En broschyr på 6 språk har också tagits fram.

Under tiden 2000-2002 har ca 150 personer med invandrarbakgrund fått information och konsultation via Uppsala Nyföretagarcentrum och ca 80 % av dessa har startat ett eget företag. Det har varit något svårare än beräknat att nå invandrare som är intresserade av att starta eget företag. Behovet av tolkinsatser och djupgående konsultation har varit stora.

4.1.4 Vägval – Eddaskolan

På Eddaskolan i Uppsala bedrivs kommunens SFI-undervisning (Svenska För Invandrare). Syftet med projektet Vägval, som tillkommit på initiativ av lärarkåren och ledningen för Eddaskolan, har varit att ge elever med förhållandevis svaga förutsättningar möjlighet att klara SFI-betyg och nå självförsörjning genom individuella vägval. Inom projektet har eleverna fått möjligheten att varva SFI-undervisning med praktik och individuellt stöd. Undervisningsgrupperna har också varit mer lärartäta än normalt. Ca 80 personer har deltagit i projektet, 68 % av dessa har klarat SFI-betyget och 74 % har fått arbete eller påbörjat annan utbildning efter projektet.

Projektledaren för projektet kommer från Eddaskolan i Uppsala. Finansiärer i projektet har varit Eddaskolan, Invandrarnämnden, Socialförvaltningen och Arbetsmarknadssekretariatet vid Uppsala kommun, Arbetsförmedlingen och Svenska ESF-rådet i Uppsala län. Finansiärerna har också varit representerade i styrgruppen för projektet.

---

[2] Den gemensamma styrgruppen för Integration består av representanter från Uppsala kommun, Länsarbetsnämnden i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Migrationsverket och Integrationsverket

[3] Uppsala Nyföretagarcentrum finansieras av det lokala näringslivet och Arbetsförmedlingen

4.1.5 Projekt Fyris

Projekt Fyris syftar till att förbättra möjligheten till självförsörjning, delaktighet och integration för ”arbetslösa invandrarmän som är föräldrar”. Projektet påbörjades i mars 2002 och kommer att pågå till juni 2003 med ca 18 deltagare rekryterade från Uppsala och Sala kommuner. Projektet har haft svårigheter med att hitta lämpliga deltagare varför också Sala kommun erbjöds att delta. Under projektet varvs praktik med språkträning, föreläsningar, studiebesök, utflykter och diskussioner om Sverige och svenska normer, lagar och regler. Hälsa och friskvård står också på programmet. Diskussioner pågår med Arbetsförmedlingen och kommunerna om möjliga åtgärder för männen efter projektperiodens slut.

Projektledaren, som också varit drivande i planeringen av projektet, kommer från ett av Uppsalas LAK-kontor (Lokalt Arbetsmarknadskontor). Övriga intressenter och finansiärer har varit Arbetsförmedlingen, Sala kommun, LO disktriktet i Uppsala län och Svenska ESF-rådet i Uppsala län.

4.1.6 Projekt Lyftet

Projekt Lyftet syftar till att stödja invandrarkvinnors väg in på arbetsmarknaden. Efter projektet, som påbörjades i april 2002 och pågår till juni 2003, ska deltagarna vara anställningsbara eller ha arbete inom äldreomsorgen. Projektet består av utbildning, självstärkande träning och språkträning som fokuserar på uttal. Deltagarna, 20 kvinnor som rekryterats via informationsmöten på Arbetsförmedlingen och Eddaskolan, varvar teoretiska studier med praktik inom äldreomsorgen. Häften av deltagarna har fått erbjudande om timvikariat efter den första praktikperioden.

Projektledaren, som varit drivande i planeringen av projektet, kommer från företaget Innovationspassagen AB. Uppsala kommun är projektägare. Övriga intressenter och finansiärer är Svenska ESF-rådet i Uppsala län och Arbetsförmedlingen.

4.2 Erfarenheter från programområde 3

Allmänt
Politiken på integrationsområdet har på senare år gått från ett socialt perspektiv mot ett arbetsmarknadsperspektiv. Inställningen att människor mår bättre och integreras snabbare i det svenska samhället genom arbete är idag tydlig. Samtliga intervjuade projektledare är också mycket klara över detta ställningstagande.

Ett antal myndigheter, med olika regelsystem, register, sekretessystem, kulturer osv, har idag ansvar för olika delar av integrationen och introduktionen av nya svenskar. Försörjningsansvaret och sysselsättningsansvaret ligger inte alltid på samma myndighet. Risken finns att människor ”slussas” mellan olika myndigheter under långa perioder vilket kostar både mänskliga och ekonomiska resurser.

Samtliga intervjuade projektledare är mycket tydliga med att ett utvecklat samarbete mellan myndigheter är en nödvändighet för en effektiv integration. Under de senaste åren har också mycket kraft lagts på att förbättra samarbetet mellan olika myndigheter och ta fram nya modeller för detta samarbete. Inom ramen för Regionala tillväxtavtalet finns en gemensam styrgrupp för Integration där Migrationsverket, Integrationsverket, Uppsala kommun, Landstinget, Länsstyrelsen och Länsarbetsnämnden i Uppsala län är representerade.

Målen
Samtliga projekt som utvärderats inom programområde 3 har haft relativt högt ställda mål som grundar sig på faktiska behov i regionen. Genomgående har resultaten av de projekt som genomförts varit mycket goda. I de fall kvantitativa målsättningar funnits har dessa uppnåtts över förväntan.

Målgruppen/Kunden
Samtliga projekt som utvärderats bygger på etablerade organisationers och individers syn på hur en effektiv integration kan åstadkommas och inte på direkt efterfrågan från invandrarna själva. Endast undantagsvis finns invandrarorganisationer representerade i t ex styrgrupper för projekt. Huvudmännen för projekten har dock genomgående en god inblick i integrationsfrågan varför det är rimligt att anta att projekten stämmer överens med de behov som finns. Att så är fallet visar också de goda resultaten av de genomförda projekten.

Flera av de intervjuade projektledarna uppger att de haft vissa svårigheter med att rekrytera deltagare till projektet och att det finns en viss konkurrens om deltagare till de projekt som pågår.

Projektledaren
I de projekt som utvärderats är projektledaren inte bara viktig för genomförandet av projektet utan han eller hon har också spelat en stor roll på planeringsstadiet. Projektledarna inom programområdet är ofta uttalade kreatörer, eldsjälar och entreprenörer. I några fall står projektledaren dessutom ensam för framtagande av modeller, utbildningar och genomförande vilket kan göra projektet sårbart för förändringar. Implementeringen av erfarenheterna från projekten blir också till stor del beroende av projektledarens relation till huvudmannen.

Flera av projektledarna efterfrågar ett erfarenhetsutbyte mellan olika projekt som genomförs och genomförts. Det finns också behov av att klargöra projektens inbördes ställning och hur de hör ihop i ett större sammanhang.

Ledningen/Styrgruppen
Liksom i alla projekt har lednings- eller styrgruppen för projekten en viktig roll att fylla som samtalspartner och ledningsfunktion. Genomgående har projektledarna för de utvärderade projekten inom programområdet haft goda relationer med sina respektive styrgrupper.

Fyra av de sex projekt som ingår i utvärderingen genomförs eller har genomförts utanför huvudmännens/finansiärernas organisationer. Frågan om implementering av gjorda erfarenheter blir då extra viktig för lednings- och styrgrupperna.

Ekonomi
Inget av de utvärderade projekten har haft några större problem med att hitta eller erhålla finansiering.

En ny och tongivande aktör inom området integration är Svenska ESF-rådet som hanterar medel för Växtkraft mål 3 i Sverige. I de fall Svenska ESF-rådet har beviljat medel står det klart att rådets reglemente runt stödet varit tongivande för genomförandet av projekten. Sysselsättning dagtid liksom ett tydligt arbetsmarknadsfokus har t ex varit ett krav från Svenska ESF-rådet.

4.3 Resultat av programområde 3 i relation till uppställda mål

Under de år som arbetet med Regionala tillväxtavtalet pågått har integration varit ett eget prioriterat programområde vilket flera av de intervjuade projektledarna menar har varit positivt eftersom det visar på Uppsala län intresse för denna fråga. Under avtalstiden har ett 20-tal pilotprojekt genomförts och goda erfarenheter från dem ska implementeras i den ordinarie verksamheten.

Viktiga steg har tagits mot uppfyllande av de uppställda målen med programområdet. Inför kommande programperioder bör arbetet med effektiv integration fortgå i någon form. Spridande av goda erfarenheter till resten av länets kommuner, och landet i övrigt, bör också prioriteras.